

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת נח תשפ"ב

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת-בת-שבע

בתוך שאר הולי ישראל

פרנס השבוע

אנו זקוקים לתרומות כדי לעמוד בביקוש הרב
נא לתרום בעין יפה

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

		ירושלים		
052-710-9132.....	רמת אברהם.....	עזרת תורה.....	053-318-4381.....	ארזי הבירה.....
	<u>ביתר עילית</u>	עלי הכהן 15	052-763-2150.....	ביה"כ"נ הר צבי.....
058-324-5544.....	גבעה A.....	052-266-9937.....	054-841-9231.....	בית וגן.....
052-760-2289.....	גבעה B.....	קריית משה.....	054-841-7272.....	גאולה-זכרון משה.....
	<u>ערים אחרות</u>	רוממה-המ"ג.....	022-625-0612.....	גבעה צרפתית.....
054-853-5670.....	אלעד.....	רחוב אהליאב 21/32 (בתוך התיבת דואר)	058-325-5458.....	גבעת שאול.....
052-716-9528.....	אופקים.....	רחביה.....	058-321-9933.....	גני גאולה.....
08-864-6516.....	אשדוד.....	רמות.....		הר נוף.....
03-570-3134.....	בני ברק.....	058-718-5065.....	054-851-9014.....	ישיבת מיר.....
054-851-9014.....	ברנפלד.....	רמת שלמה.....	052-766-5331.....	נוה יעקב.....
058-322-0251.....	גבעת זאב.....	<u>בית שמש</u>		סרווצקין.....
02-534-2467.....	טלססון.....	קריה.....	31	סרווצקין.....
052-447-4126.....	מודיעין.....	רמב"ש א'.....	02-536-2280.....	סנהדריה.....
08-974-3086.....	קריית ספר.....	רמב"ש ג'1.....	054-859-3064.....	סנהדריה המורחבת.....
052-760-6491.....	רכסים.....	רמב"ש ג'2.....	058-328-5464.....	עזרת תורה.....
055-674-8959.....	תל אביב.....			

לברורים והנצחות: 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נא לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדריים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT TORASAVIGDOR.ORG/DONATE (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 104

הדפסה - גרפון MAT 02-5337722

תורת אביגדור

פרשת נח תשפ"ב

מ"הבל הבלים" ל"ה' אחד"

הרבה פנים למבול

כאשר אנו ניגשים ללמוד את סוגית המבול, אחד הדברים הראשונים שעלינו להבין הוא, שלמבול הנורא היתה יותר ממטרה אחת. למען האמת, כל דבר שעושה הקב"ה, כוונתו היא להשיג על ידו כמה תכליות, ולא רק תכלית אחת, וכמו שכתב רבינו הגר"א זיע"א (דברי אליהו שבת קל, א), "תלמידי שאלו, מצוה שיש לה טעם, ובהמשך הזמן נתבטל הטעם, אם חיוב המצוה במקומה עומדת, או כיון שנתבטל טעמה, גם המצוה בטילה. והשיב... אף שהטעם בטל, המצוה אינה בטלה עולמית... אף במקום שכתבה התורה טעם המצוה, יש עוד טעמים רבים נסתרים, ואינו רשאי לעבור על המצוה".

וכפי שלדבר ה' שבתורה יש יותר מטעם אחד, גם דבר ה' המתבטא בהיסטוריה אינו שונה מזה. דעתו של הבורא יתברך גדולה עד אין תכלית, והיא כוללת בתוכה סיבות על גבי סיבות, מטרות על גבי מטרות, ולכן אם הביא הקב"ה חורבן גדול כל כך על העולם, אין ספק שהיו לו כמה וכמה כוונות בדבר.

טיהור העולם

ההבנה הפשוטה בתכליתו של המבול היא, שזה היה האופן שבו ביער הקב"ה את החוטאים מן העולם, וכמו שאומר הפסוק, "ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס... והנני משחיתם את הארץ" (בראשית ו, י-יג). העולם היה מלא בעושי רשעה, ולכן עשה הקב"ה מה שהוא עושה תדיר - הוא מטוהר את העולם.

כן הוא הדבר בשריפת יערות. ידוע שלעתים פורצות שריפות-ענק המכלות אלפי עצים. על אף שהדבר נראה כחורבן, למעשה שריפות אלו מביאות תועלת רבה לעולם, משום שלעתים, כאשר העצים מזדקנים, למרות שהם נראים גבוהים וקסומים, ברבים מהם שורצים פטריות וחידקים. עצים אלו הופכים לקיני הדבקה, ובכל רחבי היער ישנם עצים המפיצים מחלות וריקבון אל עבר עצים וצמחים אחרים.

כאשר רואה הקב"ה שהסכנה מתפשטת ואינה מרפה, הוא שולח ברק המצית את היער ומשחט אותו. כעת היער טוהר; החידקים והפטריות הוכחדו, וקרקע היער חזר להיות טהור ונקי. אמנם היער

עצמו איננו, אולם באופן פלאי, זרעי העצים שורדים את השריפה, וכעת הם מתחילים שוב לגדול. הצמחים הגדלים כעת הם נקיים ובריאים, ואין בהם כל חיידקים.

אם כן, ניתן בהחלט לומר שהמבול היה "שריפה" של גשם. הקב"ה טיהר את העולם מתושביו הרשעים; הוא שטף את יישובו של עולם שאמנם נעשה גבוה וחזק, אולם בו בזמן היה נגוע במחלה של התנהגות אכזרית ומרושעת. וכאשר הריקבון התפשט ממשפחה למשפחה, מכפר לכפר ומעיר לעיר, הגיע הזמן לשים לזה סוף, ולשלוח מבול שיחרב את העולם, ובכך יטהר אותו מריקבון.

מגפה תחת מבול

אולם למעשה יש כאן שאלה גדולה. משום שהקב"ה יכול היה לשלוח מגפה עולמית שתשמיד את בני האדם מעל פני האדמה, ולהשאיר את העולם עצמו ללא פגע. הלא ישנם מגפות המתפשטות במהירות ועוברות מאדם לאדם, ממשפחה למשפחה, ואז מעיר לעיר, ובדרך הורגות כל מי שנקרה בדרכם. מגפה כזו היתה יכולה להיות עונש הולם עבור דור המבול, מדה כנגד מדה, בדיוק כפי שריקבון החברה התפשט מאדם לאדם.

ובכך, יכולה היתה זו להיות מחלה שאינה משפיעה על בעלי החיים. מדוע היה צורך להשמיד אותם? ישנם מינים רבים של בעלי חיים שנכחדו במבול. חלק מהחיות העצומות ביותר של ימי קדם לא שרדו את אסון המבול. הדינוזאורים הושמדו כולם במבול. לכן מוצאים כמויות אדירות של עצמות דינוזאורים דחוסות יחד במקומות מסוימים, הנראים כאילו קברו אותם יחד. כך הוא גם אצל חיות נוספות, בסיביר ישנו בית קברות ענק המלא באלפי שלדים של "מסטודונים" [חיה ענקית, דמוית-פיל, שנכחדה]. ברור לכל שחיות אלו לא התאספו והחליטו לקבור את עצמם יחד; לא מדובר בבית קברות שבו אנשים קונים חלקות קבר. מציאות כזו תתכן אך ורק על ידי קטסטרופה אדירה שנחתה עליהם בפתאומיות.

גם המינים שכן שרדו בתיבה, מכל מקום, על כל זכר ונקבה שניצלו, אלפים רבים נמחו מעל פני האדמה. מדוע היה צריך הקב"ה להשמיד אותם?

לא רק בעלי החיים הושמדו; גם האדמה עצמה הושחתה. אל לנו לשכוח כי מינים רבים של עצים וצמחים נשטפו על ידי המבול. פרדסים של פירות, שדות חיטה, שעורה ואורז - הכל הלך לאבדון. הזרעים אמנם נשארו לצוף על פני המים, ואחר כך הצליחו להצמיח שוב פירות, אולם ככלות הכל היה כאן ללא ספק חורבן איום ונורא. השדות והיערות נעלמו. הבתים נעלמו. ערים גדולות ועיירות קטנות - הכל הוכחד.

זהו דבר שקשה להבינו. מדוע היה צורך לטהר את העולם מהאדמה, הפירות והירקות? הרי בני האדם הם אלו שחטאו וקלקלו! הפרות והכבשים לא עשו דבר! מה עשו הבתים והשדות? זוהי שאלה גדולה עד כדי כך, שמכוחה מוכרחים אנו לומר שלמבול היתה סיבה נוספת, סיבה שתיישב גם את הקושיא הזו.

אהבת עולם

בכדי להבין את התשובה לשאלה הזו, עלינו לעיין מתחילה בדברי הפסוק בקהלת (ג, יא), "גַם אֶת הָעוֹלָם נָתַן בְּלִבָּם". שלמה המלך מלמד אותנו כאן יסוד חשוב ביותר - שה' נטע בלב האדם אהבה לעולם הזה. העולם שלנו הוא עולם מלבב, ולכן כל באי העולם אהבים אותו כבר מתחילת דרכם.

האם שמתם לב כיצד ילד קטן מוקסם מכל מה שמסביבו? לוקחים אותו לטיול בחיק הטבע, והטבע פשוט מרתק אותו. הדשא, העצים, הצרצרים והנמלים - אי אפשר לנתק אותו מהם.

אפילו הרחוב הפשוט והאפרורי מושך אותו. אתם זוכרים כיצד נתתם לילדכם לצאת לבד אל המדרכה בפעם הראשונה? הוא היה סגור ומסוגר בבית, וכעת הוא גדל קצת, אז נתתם לו לצאת לבדו ולשחק בחוץ. כעת נסו להכניס אותו חזרה פנימה - כנראה תזדקקו לסוס כדי למשוך אותו חזרה הביתה! אני זוכר כיצד כל אחד מבני, אחד אחרי השני, התאהבו ברחוב. מה כבר יש ברחוב הזה? הרי לא חילקו שם סוכריות, וגם לא משחקים למיניהם - זהו רק רחוב פשוט. בכל זאת, הוא מושך את הילדים, משום ש"גם את העולם נתן בלבם". אהבה זו איננה מסתיימת כאשר הילד גדל; במשך כל חייו, ה' נותן את העולם בליבנו.

ענקי הטכנולוגיה

אהבה זו אל העולם היא חלק מתכניתו של השי"ת. הקב"ה נטע אהבה זו בליבותיהם של בני אדם, משום שזוהי הדרך היחידה להבטיח שהעולם ימשיך לתפקד. בכדי שהעולם יבנה ויתפתח, הוא צריך לעניין את בני האדם. רק כך יהיו בתים וכבישים ורופאים ומכונאי רכב וחנויות מזון וביגוד וגשרים. גשרים אינם צומחים על העצים, דרושה עבודה רבה וקשה כדי לתכנן ולבנות אותם, ובשביל זה צריך שבני אדם יתעניינו בעולם. לכן נתן ה' את העולם בלבם של בני אדם.

אנשי דור המבול השתלמו בקיום הפסוק הזה בצורה יוצאת מן הכלל! הם עסקו בכל כוחם בבניית העולם שבו אנו חיים כעת. בשנים קדומות אלו של ההיסטוריה האנושית, פיתח האדם את כל הטכניקות הדרושות לנו לחיי היום יום. גם אם העולם התקדם מאוד מאז, הפיתוחים המודרניים בנויים בצורה כמעט מוחלטת על עבודתם של הקדמונים; הטכנולוגיה בת ימינו אינה אלא ננס העומד על גבי ענק.

היה עליהם ללמוד כיצד לעשות שימוש באש; כיצד לבשל ולאפות וכיצד לייצר כלים. הם בחנו את עולם הצומח, את העצים ואת הפירות, כדי לפתח את מדעי הגינון והחקלאות. הם גם היו צריכים ללמוד כיצד לייצר אריגים. זה לא משהו שלומדים כבדרך אגב; גם לא לומדים את זה בדור אחד. יש צורך במאות שנים של נסיון, שנים על גבי שנים של ניסוי והטעיה. לייצר בגדים זה דבר לא קל בכלל. האם אתם מסוגלים לייצר בגד? אין לכם מושג קלוש מה לעשות עם צמח כותנה או פשתן, או לחילופין עם צמר הנמצא על גבי כבשה! יש צורך לקחת את הכותנה, את הפשתן או את הצמר, ולהכין מהם חוטים. אח"כ צריכים ללמוד כיצד לארוג את החוטים יחד, ואז ללמוד כיצד לצבוע ולהלבין את האריג. אח"כ צריך ללמוד כיצד לעצב את הבגד. זוהי מלאכה מורכבת ביותר!

עד זקנה ושיבה

כיצד הם תפרו? הם היו צריכים להמציא את המחט ואת המספריים. זאת אומרת שהיה עליהם לפתח שיטות לייצר כלים ממתכת. דבר כזה לקח מאות שנות נסיון של אדם בודד; נדרשו שנים רבות

של מחקר ופיתוח גאוני כדי לשכלל אומנות זו. האדם זקוק היה ל"את העולם נתן בלבם" כדי למצוא שיטות חדשות כיצד להפיק מתכות מתוך עפר המחצבים, וכיצד לעשות בהם שימוש.

זוהי אחת הסיבות שאנשים חיו במשך שנים רבות כל כך באותם הימים - הקב"ה ניצל את שהותם בעולם כדי להכשיר את הקרקע לעתידה של האנושות; הם היו זקוקים לזמן כדי לצבור את כל הידע והניסיון הדרושים לפיתוח התהליכים והכלים שהעולם זקוק להם בכדי לתפקד.

אנו מבינים אם כן, שהטעם שה' ברא את העולם הזה כמקום המצית את דמיונם של בני האדם, הוא כדי שהעולם ימשיך לתפקד; כדי שבני האדם יהיו שליחיו בבניית העולם הזה עבור הדורות הבאים. לאור האמור, נראה היה מתחילה שכוונת הפסוק בקהלת היא: "גם את העולם נתן בלבם - כדי שהעולם יתפקד לעד".

רשת עולמית

אולם, אם נמשיך לקרוא את סופו של הפסוק, נגלה כי שלמה המלך מלמד אותנו דבר אחר לחלוטין. הטו אוזניכם ושמעו את דבריו של החכם מכל אדם: "גם את העולם נתן בלבם" - מדוע נתן הקב"ה את העולם בלבם של בני אדם? מה היתה הסיבה לכך שהוא ברא עולם כל כך מעניין וקסום? "מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף" - כדי שהאדם יגלה את בריאתו של הקב"ה במלואה. השומעים אתם? יש כאן מלכודת! העולם הזה הוא רשת גדולה, שמחכה ללכוד אותך!

ברור שהקב"ה הכניס את העולם אל תוך דעתם של בני אדם כדי שיעסקו בעולם, וישפרו אותו עוד ועוד - זה פשוט; אולם שלמה המלך מלמד אותנו כאן סוד. ישנה סיבה חשובה עוד יותר מבניית העולם, והיא, שהשי"ת חפץ שהאדם יבנה את עצמו!

אבאר את דברי. הקב"ה ברא את העולם כמקום מעניין, כדי לנסות אותנו. הוא ברא את העולם ככוונה תחילה כמלכודת - האם תלך לאיבוד בתוך כל הדברים המעניינים הללו? האם תתעסק בעולם יותר מדי, עד שהוא יגרום לך לשכוח לשם מה הוא נועד?

הבונים הופכים למחריבים

זוהו בדיוק מה שארע לדורות שקדמו למבול. הם בנו את העולם, אולם בעודם עושים כן, בעודם שקועים בבניית העולם, הם החלו לשכוח מבניית עצמם. העולם היה כל כך קוסם, כל כך מעניין, ועובדה זו גרמה להם להפוך להיות "אנשים של עולם הזה". בעוד שכלם מתמלא עוד ועוד בעולם הזה, הם נעשו עסוקים כל כך בענייניו, עד שהם שכחו את תכליתם האמיתית בעולם - שאין שום משמעות אמיתית לדבר מלבד ש"מצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף". הקדוש ברוך הוא! זהו הנושא היחיד שצריך להעסיק את שכלנו! עלינו להתעסק בעולם הזה, בוודאי, אולם לעולם אל לנו לשכוח את מי שאמר והיה העולם.

לכן הביא הקב"ה מבול על העולם. המילה "מבול" היא מלשון "הבל", המבול ההביל את העולם - הפך אותו להבל וכלום. העולם כולו התכסה בשמיכה של מים, והדבר גרם להלם מוחלט! מכל עבר, ראו רק כלום וכלום ועוד כלום! "להיכן נעלם הכל?! העולם שפעם בלבנו תמיד, העולם שתפס את מחשבותינו יומם ולילה, העולם שעבורו חיינו - עכשיו הוא כלום!" היה זה לקח חשוב ביותר! קודם

המבול, עינו של אדם היתה שוזפת את הנוף המרהיב, את העצים, את גינות הנוי, את היערות ואת האנשים; והכל היה מענין כל כך - עד שבגללו הם שכחו את התכלית האמיתית של החיים.

הכל שיש בו כלום

אולם כעת, בעוד נח ובני משפחתו, שמהם עתיד היה להבנות העולם החדש, מביטים אל עבר מרחבי הכלום וההעדר, הפרוסים לנגד עיניהם מכל עבר, הם הבינו כי בני הדור הישן השתגעו מרוב שהם ניסו להרוויח עוד ועוד ממון, וכעת כולם נמחו. הם היו עסוקים עד למעלה מראשיהם בגידול צאן ומקנה, וכעת הכל נמחה. לחלק מהם היו גינות נוי - וגם הם נמחו. רבים הם אלו שבנו בתים יפים, ארמונות ממש - הכל נמחה. היו גם ממלכות עם כח וממון רב; הכל אבד, הכל נמחק!

אנשים נלחמו זה עם זה עבור הממון. האחד טען שהשדה שייך לו, ואילו חברו טען שהוא שלו. המלחמות הללו המשיכו לעתים דורות על גבי דורות. היכן הם האויבים שלך כעת? הם נעלמו ונכחדו! לאן נעלמו אלו שקינאת בהם? אבדו! היכן היא הפוליטיקה, המלכים, הנסיכים? הם נמחקו כולם. כל הטינה, העוינות, הקנאה, התחרות; הכל נמחה על ידי המבול.

כעת נעלמו מסיחי הדעת. לכן אמר השי"ת, "וְהִנְנִי מְשַׁחֲתִים אֶת הָאָרֶץ" - גם האדמה לקתה במבול, יחד עם כל מה שעליה, וכל זה הוא כדי ללמדנו לקח, שכל מי שחפץ להצליח בעולם הזה מוכרח ללמוד: עלינו לחיות בתוך העולם הזה, עם כל ענייניו ועיסוקיו, אולם אסור לנו ללכת לאיבוד; אל לנו לשכוח שהעולם הזה הוא באמת כלום.

"האופן בו אתם רואים את העולם הזה כעת" אמר ה' לנח ולבניו, "כאשר הכל נעלם - זוהי האמת של העולם". המבול "ההביל" את העולם - הפך אותו להבל, כדי שנוכל לראות את האמת שלו. העולם הוא מקום יפה ומעניין, מקום קסום, עד כדי כך שהוא מסוגל להסיח את דעתנו, ולכן עלינו לזכור מי ברא אותנו ואת העולם בו אנו חיים.

עולם של טרדות

תכליתו של המבול לא היתה למען אותו דור בלבד; הוא מסופר בתורה כדי שנלמד ממנו כיצד לחיות. זהו לקח עצום ביותר - אם חפצים אנו להימנע ממבול בחיינו, אם איננו רוצים לבזבז את החיים כפי שעשו זאת דור המבול, עלינו להימנע מלהיות טרודים בעולם הזה, עולם שמעסיק את דעתנו בכל הנושאים מלבד אלו החשובים באמת.

המסילת ישרים (פרק ה), בבואו ללמדנו את הדברים המפסידים את הזהירות, והמונעים ממנו מלמלא את תפקידנו בעולם, כותב שאחד מהמכשולים הגדולים ביותר, ולמעשה המכשול הגדול ביותר לעלייתו של האדם הלא הוא "הטיפול והטרדה העולמית" - כהאדם עסוק בענייני עולם הזה. וכה הוא כותב: "כי בהיות האדם טרוד בענייני עולמו, הנה מחשבותיו אסורות בזיקי המשא אשר עליהם, ואי אפשר להם לתת לב אל המעשה".

המלאכה מרובה

כולנו עסוקים מאוד עם החיים שלנו, עד שאנו שוכחים מדוע בכלל הגענו לעולם. מהם העניינים החשובים בחיים? כאשר לומדים את ספר חובות הלבבות, וכן ספרים נוספים - מסילת ישרים ושערי תשובה, אנחנו מתחילים להבין שיש עולם שלם של חשיבה שנדרשת מאתנו. נדרש מאתנו להיות

מודעים למציאות ה' בכל עת, ולשים לב להשגחתו הפרטית עלינו במשך ההיסטוריה של עם ישראל בכלל ושל כל אחד ואחד מאתנו בפרט.

עלינו לחשב בקביעות את חשבון נפשנו, ולהתבונן בחיינו. האם אנו צועדים בכיוון הנכון? האם אני נוהג כראוי כלפי רעייתי? כיצד אוכל להשתפר בנקודה הזו ובפרט הזה? האם אני מתעלה בתפילתי מדי יום, או שמא אני מבזבז את תפילתי בנענוע גופי ובמלמול מילים? תפילה ראויה דורשת דעת פנויה, שאינה עסוקה מדי. צריכים ללמוד את סידור התפילה.

יש לנו כל כך הרבה מה לעשות עם שכלנו, עם מחשבותינו, אלא שהמכשול התמידי של הטיפול והטרדה, מקשה על המלאכה. יש בעולם הזה כל כך הרבה מה לעשות, דברים משמחים, וכן דברים אחרים, כך שאנחנו פשוט עסוקים מדי בשביל לחשוב. וזו, מלמד אותנו המסילת ישרים, בעייתנו הגדולה ביותר. אין לנו זמן, ואין לנו יישוב הדעת לתת את תשומת הלב הראויה לדברים החשובים באמת בחיים. שכלנו עמוס בדברים כה רבים עד שאנחנו מתעלמים כמעט לחלוטין מעיקר העיקרים, הלא היא העבודת ה' שלנו.

נושא השיחה החשוב ביותר

תוכלו לבדוק את זה - דמיינו לעצמכם שאתם יושבים יחד עם משפחה חרדית נחמדה; נאמר שאתם יושבים סביב שלחן השבת יחד עם משפחתכם. באיזו תדירות מוזכר הקב"ה? איני מדבר על ברכות ותפילות - זוהי פורמליות, משהו שאין לכם ברירה אלא לומר. אולם בשיחה הרגילה, סוג השיחה המגלה מה באמת חשוב לאדם, בכמה מאותן שיחות, נמצאת עבודת ה' במוקד השיחה?

כאשר בני משפחה משוחחים יחד - אב ובנו, סב ונכדו, איש ואשתו, כמה פעמים בשיחתם עולה הנושא ששמו השי"ת? נדמה לי שתצטרכו להמתין זמן רב לפני שתשמעו עליו. על הכל תדברו, שכן זהו העולם אותו אם חיים - ובינתיים, הנושאים החשובים של החיים נדחקים הצידה.

וכפי שלמדנו - הקב"ה תכנן כך את הבריאה. "גם את העולם נתן בלבם" - הקב"ה ברא את העולם באופן שהוא יתפוס את דעתו של האדם, בכדי לבחון אותנו האם נשכיל לזכור אותו חרף כל ההתרחשויות שמשכיבנו. הוא ברא את העולם כך, למען "לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף".

עולם ללא הפסקה

קעת נוכל להבין מדוע דברים רבים כל כך מתרחשים בעולמנו - ומדוע הם מתרחשים במגוון רחב כל כך של צורות ואופנים. מהרגע שנולד האדם, הקולות והמראות של העולם הזה חובטים בפניו, ואלה ממשיכים ללוותו במשך כל חייו.

חוויות העולם הזה ממלאים את ראשנו ללא הרף. הגשמים והרוחות; הימים הנוחים, הקור והחום, קיץ, חורף וסתו. שמחות מכל הסוגים, חתונות, לידות, ובריתות; כל מיני אירועים, חלקם טובים, חלקם לא כל כך טובים. העולם הזה נמצא תדיר במצב של "משנה עתים ומחליף את הזמנים"; הוא משתנה ומתפתל ללא הרף - תמיד יש משהו שקורה.

החיים מלאים וגדושים בטרדות ועיסוקים! הפרנסה, המשפחה, השכנים, הארוחות. כל מיני חפצים וכל מיני תהליכים; מגוון רחב של פירות ומשקאות ופרחים ומקומות. דברים המתרחשים

בחינו הפרטיים; המאורעות המתרחשים ברחוב, ממש כאן בחוץ - מחאה כזו והפגנה אחרת. אפילו החדשות ממדינות רחוקות - הדברים האלה מתרחשים כל הזמן ומסיחים את דעתנו.

אנשים רבים עסוקים במחשבה אודות השונאים שלהם, וגם זה הוא חלק מהעולם שנתן ה' בלבם של בני אדם. אנשים מקנאים בחבריהם, ומבלים חלק גדול מזמנם בכך. לא תאמינו כמה אנשים משקיעים במעשים של עוינות כלפי האחר. נשים יושבות ומשוחחות על הכלה, על החמות, על הגיסה. לא יאומן איזו תנועה ערה קיימת בטלפון! כולם עסוקים מאוד עם החיים.

טרדת המקום על יושביו

אפילו התפקודים הבסיסיים ביותר, מציפים את דעתנו. כתוב במסכת סוטה (מז, א) ש"חן המקום על יושביו" - הקב"ה גורם לאנשים לאהוב את מקום מגוריהם. ככה זה - השכונה שלכם מוצאת חן בעיניכם. מדוע זה כך? אציע כאן שני טעמים. מי אני שאומר שני טעמים? אני רק מנחש. הסיבה הראשונה היא שהקב"ה הוא "חפץ חסד" - הוא רוצה לשמח את בני האדם, ולכן הוא גורם להם לאהוב את ביתם ואת שכונתם.

לא משנה באיזה רחוב אתה מתגורר, הוא ימצא חן בעיניך. אפילו אם משום מה יצא לך להזדמן לשכונה אחרת, שם ראית בית נאה ורחב ידים, אשר נראה קסום כל כך, עד שאתה חושב לעצמך שהיית שמח לגור בבית שכזה, אולם כאשר תחזור הביתה באותו ערב לביתך הדל, תרגיש שאין כמו הבית שלך. חן המקום נמצא על יושביו, משום שהשי"ת רוצה לשמח אותך.

אולם ישנה סיבה נוספת, שהקב"ה רוצה שהבית שלך יעסיק את ראשך, וזהו חלק מהנסיון של "גם את העולם נתן בלבם", כדי לנסות אותך בחיי חיותך. לכן אנשים נוטים להתאהב בביתם. הבית נכנס אל תוך לבם, והוא מעסיק, מבלבל ומסיח את דעתם. תמיד איזה רעיון חדש: אולי כדאי להעביר את ארון הספרים לכאן, אולי כדאי לצבוע את הבית או להרחיב את המרפסת. נוכל לשתול שושנים בגינה הקדמית, ולבנות מקום בו יוכלו הילדים לשחק מאחורה. תשלומי השכירות והמשכנתא, גם הם מטרידים את דעתו. לא משנה מהו הנושא - האדם טרוד בכל מה שמתרחש בעולמו.

טרדה עסקית

הדבר נכון לא רק כלפי הבית, אלא גם כלפי עיסוקו של האדם. "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב (קהלת ג, יא) את הכל עשה יפה בעתו, מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו" (ברכות מג, ב). הסנדלר שקוע בתיקון המנעלים; הנעליים הם עולמו, והם מסלקים משכלו כל מחשבה אחרת. ראשו של איש העסקים מונח בעסק שלו, השרברב חושב על הצנרת, ורואה החשבון רואה מולו רק מספרים. ראשו עסוק תמיד בלחשוב על דרכים חוקיות כיצד להימנע מתשלום מס. זהו תפקידו - לשמור על כספם של לקוחותיו מידה של הממשלה, והוא עסוק מאוד בזה.

גם חיי הנישואין מסיחים את דעתו של האדם. כאשר חתן וכלה נישאים זה לזו, ההתרגשות שבהכנות לחתונה והחתונה עצמה, גורמים להם לשכוח את התכלית. מיד לאחר החתונה, הדבר נראה כביכול הם ספגו חבטה עזה בראשם, ונדמה כאילו איבדו את הכרתם. לוקח שבועות, ולעתים אף חדשים, עד שדעתם מתיישבת עליהם והם מתחילים להבין שכעת הם נשואים ושעליהם להתחיל לחיות חיים אמיתיים - לגדל יחד משפחה של עובדי ה'.

ברוך ה', לאחר זמן מה נולד ילד, ועמו עוד מבול של טרדות, והעולם ממלא את לבם עוד יותר. איחולי מזל טוב ומטרנה, טיטולים ועוד הוצאות. כל ילד שנולד, מביא עמו עוד עיסוקים וטרדות ברוך ה'. תשלום שכר לימוד, תשלום חשבונות, ועוד כהנה וכהנה. הילדים גדלים, מתחילים לחתן אותם, ופירוש הדבר הוא עוד עולם ועוד עולם הממלא את לבו של האדם. כעת ישנם חתנים וכלות, מחותנים ונכדים, נסיעות למונסי וללייקווד - העיסוקים פשוטי אינם נגמרים.

גם כאשר יש לאדם זמן פנוי, הוא כבר ימצא עיסוק אחר שימלא את זמנו, וכך אף פעם אין לו זמן לעצמו. יש אנשים שמצאו תחביבים שיעניינו אותם. לפלוני יש אוסף מטבעות, ובכל פעם שמגיע אליו אורח, הוא מוציא את קופסת המטבעות ומראה אותו לאורח. אלמוני הוא אספן בולים. ועוד ועוד תחביבים הממלאים את זמנם ואת דעתם של בני אדם.

ואם אין לו תחביב, הוא מוצא עיסוקים אחרים - מי שמכניס עיתון אל תוך ביתו, זה נותן לו עוד נושאים למחשבה - שבהם הוא יוכל לכלות את זמנו. יש גם שמחות משפחתיות וביקורי קרובים. לפעמים צריך ללכת לדבר עם השכן; יש אנשים שצריכים לריב עם השכן. תמיד תמצא משהו שיעסיק את מחשבתך - כל דבר, מלבד הדברים החשובים ביותר.

הבל על גבי הבל

ישנם רבים שלעולם אינם יוצאים מתוך הבלבול הזה; הם אינם מצליחים להשתחרר מחיי היסח הדעת של העולם הזה, עד שהם מגיעים לזקנה מופלגת, ואז, על ערש דווי, הם מביטים אחורה ושואלים את עצמם: "מדוע הייתי כזה כסיל? מדוע חיי עברו עלי מתוך היסח הדעת מהעולם שהכניס ה' בלבי? מדוע לא קרעתי מעל עצמי את אזיקי הטיפול והטרדה העולמית, ולא עשיתי משהו עם עצמי?"

בגלל הסכנה התמידיה הניצבת בפנינו, הגיע המבול ולימד אותנו לקח חשוב ביותר - שהכל הבל. וכמו שכותב קהלת שוב ושוב: הכל הבל הבלים. הכל הוא הבל הבנוי על הבל אחר.

נושא זה חוזר על עצמו שוב ושוב בספר קהלת, עד שהדבר נראה קצת מפתיע. מדוע שלמה המלך עסוק כל כך בלעשות מהכל הבל? אמנם אנחנו מבינים שיש דברים שהם הבל. נסיעות ונופשים הם הבל. סוכנויות הנסיעות מנסים למכור לנו את ההבלים שלהם, משום שאין להם סחורה אמיתית למכור לנו. ספורט הוא הבל! הספריות מלאות במדפים על גבי מדפים של הבל הבלים. אומנות היא הבל! כיהודים חרדים - כולנו מסכימים עם זה, לכל הפחות כך אנו אומרים בפינו. זה לא חידוש עבורנו.

הבל מחודש

אולם האמת היא, שכאשר מלמד אותנו קהלת שהכל הבל, כוונתו אינה רק לתחביבים וספורט ונסיעות ופוליטיקה ואומנות. הדברים הללו הם פשוטים! לא צריך את קהלת כדי ללמדנו שזה הבל. כל יהודי כשר יאמר לך שמי שעוסק במסיחי הדעת הללו מבזבז את חייו.

קהלת מלמד אותנו הרבה יותר מזה. הוא אומר **שהכל** הבל. ואנחנו שואלים: הכל הבל? ממש הכל? הבתים, המשפחה, העבודה, השדות?! הכל הבל?! זה נשמע מעט קיצוני מדי, אפילו לאזניים החרדיות שלנו.

התשובה היא שזה לא קיצוני מדי, ומי שאין לו את המבט הזה פירושו שהוא נלכד במלכודת של "גם את העולם נתן בלבם", ואדם זה מחמיץ את המטרה לשמה הוא חי. כל דבר המסיח את דעתך מלגלות את "אשר עשה האלקים מראש ועד סוף" הוא "הכל הבל", משום שהוא גורם לך שלא להצליח בחיים. רק כאשר יפנים האדם ש"הכל הבל" - אז הוא יבין שבעצם "הכל תורה", שאין עוד מלבדו יתברך. "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם" (קהלת יב, יג).

המפתח להצלחה

זה היה החידוש הגדול של המבול, וזהו הלקח שהוא בא ללמדנו. התכלית של המבול היתה לההביל את כל עניני העולם הזה, למחוק את העולם כולו וללמד אותנו שהבריאה כולה היא הבל וכלום. הכל הבל! השמים הם הבל הבלים! הארץ היא הבל! אוכל זה הבל הבלים! גשם זה הבל! הבית שלך הוא הבל! המשפחה שלך, העבודה שלך - הכל הבל! האוקיינוסים, אור השמש, יערות העד ושדות החיטה, השעורה והתירס - הכל הבל הבלים. המבול מכריז שהכל הוא אפסיות!

ובכן, האין זה נשמע עצוב ומדכא? זה נשמע כאילו נידונו לחיי הבל. לא רק שזה עצוב אלא שזה בלתי הגיוני! הרי הקב"ה שם אותנו בעולם הזה לתקופה של כמאה שנה, ואם הכל הבל - אז מה התועלת בחיינו?

לכן כדאי לכם להמשיך ולקרוא - עוד לא סיימתי. משום שההכרה שהכל הבל זו רק ההתחלה - זו רק הקדמה לעולם. ברגע שתלמדו את ההקדמה הזו, אם תלמדו אותה עם הפירוש הנכון, יהיה בידיכם המפתח לחיים מוצלחים ביותר!

ה' אחד דוחה את ההבל

ברגע שהבנו שהכל הבל, זה מביא אותנו לחשוב שוב על השי"ת. נח ובניו הביטו מחוץ לחלון התיבה וראו שבעולם כולו לא נשאר דבר מלבד הקב"ה! זה היה הלקח האמיתי של המבול. מדוע העולם הפך לכלום? משום שהשי"ת הפך את זה לכלום! הכל נעלם, ושוב היה ניכר שהקב"ה הוא עליון על כל הארץ.

וזה היה הלקח שהיה על נח ובני משפחתו לזכור בעודם בונים את העולם מחדש. הקב"ה אמר, "כמובן שמתחת למים קיים עדיין עולם הממתין לכם, ובאמצעותכם ובאמצעות כל בעלי החיים שניצלו ממי המבול, העולם עתיד להבנות מחדש. אולם המראה הזה, של עולם ריק ושומם, תכליתו להוות תזכורת תמידית שאני הוא זה שנמצא מאחורי הקלעים. כל עוד אתם זוכרים אותי, כל עוד אינכם מניחים לעולם הזה להסיח את דעתכם, אז העולם אינו הבל - זה אני!"

העולם הוא הבל הבלים רק אם אנחנו שוכחים את ה', אולם מי שמבין שהעולם כולו הוא דבר ה', הכל נהפך לדברים המזכירים לנו את השי"ת. ולכן, מי שמצליח להתגבר על ההבל של העולם המסיח את דעתו, ומצליח לחשוב רק על ה' אחד - אז הכל כבר אינו הבל.

החיים הטובים

זהו שאנו אומרים בוקר וערב: "שמע ישראל" - מה עלינו לשמוע? מהו הדבר החשוב ביותר? ה' אחד! זהו הדבר החשוב ביותר - לחשוב על השי"ת כל הזמן. כשאנו אומרים "ה' אחד", אין כוונתנו רק

לומר שהוא אחד ולא שנים, אלא הרבה יותר מזה. "אחד" פירושו שהוא הדבר היחיד בעולם ששווה לחשוב עליו! מי שחושב על דבר מלבדו, חושב על הבל.

אני מודע לכך שדברי יעוררו התנגדות. יש אנשים שאם תאמר להם את הדברים הללו, הם ילעגו לך. הם יאמרו שזה קיצוני ולא ריאלי. "עליך להיות יהודי טוב, להתפלל וללמוד תורה ולקיים מצוות; אולם שהכל הוא רק ה', ואם לא אז זה הבל?! לחשוב רק עליו? האם זה נקרא לחיות?" והתשובה היא "כן" רבתי! אלו הם החיים הטובים, המוצלחים והשמחים ביותר!

ילדים של נס

בימים עברו, יהודים הבינו את זה. כך נוכל ללמוד מיעקב אבינו ע"ה, שכאשר שאלו עשו על ילדיו, "מי אלה לך?" ענה לו יעקב, "הילדים אשר חנן אלקים את עבדך" (בראשית לג, ה). כיצד אנחנו היינו עונים אם היו שואלים אותנו מי אלו? היינו עונים, "אלו הילדים שלי". אולם לא כך ענה יעקב! אלו לא הילדים שלי, אלא הילדים אשר חנן אותי אלקים.

הכרתי יהודי צדיק שאמר, שבכל פעם שהוא מביט בבני משפחתו, הוא חושב על ה'. מנין הגיעו ילדי החמד המתוקים הללו? זה נס! כך הוא חשב תמיד: "ילד זה נס!"

איני בא לומר שכדאי לומר את הדברים הללו בקול רם, משום שהדברים עלולים בהחלט להתפרש כיוהרה, או שתראו כשוטים. אולי שווה להראות כשוטה. "מוטב לי להקרא שוטה כל ימי, ולא לעשות שעה אחת רשע לפני המקום" (עדות ה, ו). אולם מומלץ להיזהר עם העצה הזו. אמנם זהו מתכון להשיג גדולה, אולם אל תהיו סתם שוטים. מכל מקום, זו צריכה להיות השאיפה, וכעת אנחנו מדברים על השאיפה - לראות את השי"ת בכל מקום ובכל דבר.

ההרגל נעשה טבע

הנה, כאשר מדברים עם אנשים על הנושא הזה, אם הם אינם עמי הארץ, הם יטענו שהם כבר יודעים זאת. "כמובן, ה' אחד; אין שום דבר אחר בעולם - זה פשוט וברור!" אולם אף אחד אינו מקיים את זה הלכה למעשה, ולכן מוטל עלינו לדבר על זה בצורה מעשית, ולא רק תיאורית. משום שברגע שמתחיל האדם ליישם את הלימוד החשוב הזה, כל מה שפעם היה הבל, פתאום נהפך מהבל - ל"ה' אחד".

כך לימד אותנו המסילת ישרים (פרק א). הוא מסביר כי בתחילה, האדם מואס בעולם הזה, ומרגיש שהעולם הזה הוא הבל וכלום. אולם אז הוא מזכיר לעצמו את הלימוד הגדול של המבול, שאין עוד מלבדו, ושאינו ראוי לחשוב על שום דבר אחר מלבדו יתברך. וברגע שהאדם מבין שהקב"ה נמצא בכל מקום, ושרצונו הוא שנראה אותו בכל מקום, מתחיל הוא ללמוד את העולם, וכעת העולם הופך שוב לדבר חשוב, אולם חשיבותו אינה מחמת עצמו, אלא מכח זה שכל דבר בעולם מזכיר את השי"ת. העולם אינו הבל - הוא שווה הרבה! לאחר שהרגיל את עצמו בהתבוננות הזו שוב ושוב, הוא מתחיל להרגיש "שלא יהיה דבר נמאס אל נשמתו בעולם הזה, אלא אדרבא נאהב ונחמד ממנה" - משום שהוא רואה את השי"ת בכל מקום.

עצים ופירות שלא הכרתם

כאשר הוא מביט מבעד לחלון ביתו ורואה עץ, הוא חושב על כך שהוא מביט בבריאה של ה'; זה לא הבל - זה עץ של הקב"ה. או ווה! זהו כבר עץ מסוג אחר! וכאשר הוא רואה תפוח המונח על שלחנו, דעתו אינו מוסחת על ידי התפוח - כי הוא רואה נס של הקב"ה. הוא מתבונן כיצד קרה נס שכזה, שפרי אכיל צמח מתוך פיסת עץ. הפרי התבשל באילן, וכעת יש בפנינו חבילה של מזון טעים - יש בו מעט סוכר, מעט חמיצות - במינון מדויק ביותר. והמזון הזה עטוף בעטיפה יפהפייה, המגינה על הפרי, ושגם היא ראויה למאכל.

הביטו בפרוסת לחם. מהיכן הגיע הלחם הזה? המוציא לחם מן הארץ - ה' הוא זה שמוציא אותו מן האדמה! הלחם הזה כבר אינו הבל הבלים - עבור האדם החושב, עץ ותפוח ופרוסת לחם הם תזכורות ל"ה' אחד". אם מביטים בדברים עצמם, רק כדי להנות מהם, אז הכל הבל. אוכלים את המזון, הוא מתעכל, ואז הוא מופרש מהגוף - וזהו! אולם מי שאוכל כדי לזכור את השי"ת, אז זה ההפך מהבל.

אף פעם לא יורד גשם!

אלו הן דוגמאות בלבד, אולם למעשה, ההזדמנויות לקחת את עולם ההבל ולהפוך אותו לעולם של ה' אחד, הן בלתי נגמרות. כשיורד גשם בחוץ, יש אנשים שמתרגשים וקוראים: "הביטו, יורד גשם! אילו רעמים! אילו רוחות!" זה הבל! זוהי הסתכלות של גויים! איננו אומרים ש"יורד גשם", אלא "מוריד הגשם" - ה' הוא זה שמוריד את הגשם, הגשם אינו יורד מעצמו. איננו מניחים לגשם להסיח את דעתנו מה', אדרבה, טיפות הגשם מזכירות לנו אותו.

בזמן שהטיפות יורדות מן השמים, תפקידנו הוא להביט בגשם, ולהתפעל מהנס המתרחש לנגד עינינו. מנין הגיעו המים הטריים והרעננים הללו? האם יש שם למעלה איזה מאגר מים גדול? לא, הגשם כולו מגיע מלמטה, ממי האוקיינוס המלוחים והבלתי נקיים. חום השמש מזקק את המים, והם מתאדים ועולים מעלה, וכך נוצרים עננים מלאים גשם. העננים הכבדים מועברים על ידי הרוח של השי"ת שהוא "משיב הרוח", ואז הוא שוב מעבה את האדים לצורה של מים, היורדים אל האדמה, אל המקומות הזקוקים להם.

השמש אינה זורחת

ברגע שהמים יורדים אלינו, הם מתחילים לנוע במורד ההרים והגבעות, על ידי כוח מופלא ששמו "כח המשיכה", וכך מתפשטים המים אל כל המקומות הזקוקים להם. המים שלא באים לידי שימוש, מוצאים את דרכם אל עבר הים, וכמו שכתוב (קהלת א, ז), "כָּל הַנְּחָלִים הַלְּכִים אֶל הַיָּם, וְהַיָּם אֵינָנוּ מְלֵא". הים אינו מתמלא ממים אלו, משום שברגע שהגיעו הנחלים אל הים, השמש נכנסת שוב לפעולה; ה' מחדש את פעולת אידוי הכמויות האדירות של המים מן הים. איזה נס מופלא! יש כאן פס ייצור המספק מים לארץ, במחזור קבוע.

לפתע, השמש היא כבר לא שמש, והאור והחום שהיא מפיצה אינם אור וחום. הרוח אינה רוח והעננים אינם עננים. האוקיינוס אינו אוקיינוס. לכשעצמם הם "הבל הבלים הכל הבל", אולם כעת, בזכות שכלינו, הם הפכו מ"הכל הבל" ל"ה' אחד".

לראות מבעד לסבך

זהו הנסיון הגדול של העולם הזה, הנסיון של "גם את העולם נתן בלבם". העולם הזה מבעבע בתוך ליבנו יומם ולילה. הדברים החשובים - המשפחה, החברים, הפרנסה, וגם הדברים שאינם חשובים כל כך - כל מיני דברים שעלינו לעשות או לראות, אנשים שעלינו לפגוש, וכל מיני מצבים.

אחת המטרות של הסבך האדיר הזה הוא להעסיק את ראשנו; אנו עומדים בפני נסיון - האם נסתבך בדברים שאנו רואים ושומעים, ואולי בכך נשכח מה? העולם הזה נברא בצורה מורכבת במיוחד, כדי שהאדם ילך לאיבוד בתוך כל המורכבות הזו. תפקידנו הוא לעמוד בנסיון ולהתגבר על הטיפול והטרדה העולמית, שהרי לחיים שלנו יש תכלית, והם אינם חייבים להיות חיי הבל! רק מי שמצליח להילחם בכל הבלבולים והטרדות, ולהישאר ממוקד ומרוכז בהשי"ת מבלי להסיד דעת ממנו, למרות כל מה שקורה בחייו, למרות הקולות והרעשים - זהו האדם שהצליח בעולם הזה.

לזכור את הקב"ה - הוא הדבר החשוב ביותר, ולכן היה שווה להביא מבול לעולם רק כדי ללמד את הלקח הזה, לנצח נצחים. המבול האדיר החריב את העולם כולו, כדי לגלות לעין כל, שכל הדברים אותם החשיבו בני האדם, כעת הם כלום ואפס. מה נשאר בעולם? לא נשאר על מה לדבר, לא נשאר על מה לחשוב. מכל עבר יש רק מים, הכל שמם וחרב. נח ומשפחתו ישבו שם בתיבה, ולא היה מה לעשות מלבד להביט החוצה ולראות שאין כלום. בכך, אבותיו של העולם החדש, יחוו לכל הפחות פעם אחת את האמת הזו, שרק השי"ת הוא זה שצריך להיכנס לליבנו, ומתוך הבנה זו, הם יבנו שוב את עולמו של ה'.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

לזכור את הלקח של המבול שלש פעמים ביום

הרב זצ"ל אמר: "עלינו לדבר על זה בצורה מעשית, ולא רק תיאורטית". כעת, כאשר סיימנו **לדבר** כיצד ליישם את זה, נראה שהגיע הזמן ליישם את זה **בפועל**. הבה ונקבל על עצמינו: בלי נדר, בשבוע הקרוב, אעצור שלש פעמים ביום, ובמשך עשרים שניות אוציא את העולם הזה מהראש שלי ואכניס במקומו את הקב"ה. לדוגמא, כאשר אני הולך ברחוב ומרגיש את אור השמש, אתבונן במשך עשרים שניות כיצד ה' הוא זה שמזהיר עלי את אורו ואת חומו.

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

ראה נא בענינו - אף על פי שהוא יתברך רואה תמיד בלי היסח הדעת ואת הכל הוא רואה, מכל מקום יש ראייה מיוחדת של רחמים. כמו אדם שיודע בעניו של חברו אינו נרגש כל כך עד שיראה בעיניו ממש, ויצא אל אחיו וירא בסבלותם (שמות ב, יא), כמו כן כביכול אין מדת הרחמים מתעוררת כראוי עד שתהיה ראייה של מעלה המיוחדת לענין הזה. ראייה זו מתעוררת על ידי תפילת המבקש, ומתעוררת ביותר על ידי הכרתנו כי ה' רואה. וההכרה שלנו באה על ידי אמירת התפילה וההתבוננות בה.

וריבה ריבנו - לא אמר וריבה בעדנו שאז היה במשמע שאין אנו משתדלים כלל, אלא אמר וריבה ריבנו שאפילו כאשר אנו משתדלים בכח ובגבורה אף אז אנו מיחלים רק לעזרתך שאתה תריב לנו וכל מה שתצליח השתדלותנו הוא אך מפני שאתה עשית.

וגאלנו מהרה - אל נא תמתין עד שנהיה כולנו זכאים כי זה יארך. גאולה היא לשון המציינת פדייה של דבר שהוא שלו ומבקשים אנו גאולה בעבור שאנו מכירים כי אתה הגואל ואנו שלך.

ברוך אתה ה' גואל ישראל - לשון הווה [גואל], לא כמו סיום ברכת אמת ויציב [גאל], כי כאן מציין ההווה המתמיד, ושם הוא הודאה על הגאולות שעברו.

הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי (תהלים קג, ג). התשובה והסליחה מצלת לא רק מעינוים ויסורים, אבל גם מחוליים, וכן מרפאהו. כי עיקר סיבת החולי הוא להזכירו על עונותיו, ואחרי התשובה והסליחה, אין צורך במכה. ושב ורפא לו (ישעיה ו, י). ולכן מתפללים עכשיו על הרפואה.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

אנו רואים שישנם הבדלים בין קבוצות שונות בכלל ישראל, כיצד נדע מי מהם צודק?

תשובה:

כולם צודקים, וכולם טועים. אין בעולם הזה אדם מושלם או קבוצה מושלמת. עלינו לחיות עם הידיעה שאנחנו בעצמינו איננו צודקים תמיד בכל דבר וענין, ועלינו לעשות כל שביכולתנו כדי להשתפר. אמנם איננו צריכים לאמץ את מה שכולם עושים, ועל כל אחד לנהוג לפי המנהגים וההנהגות של קהילתו בצורה הטובה ביותר, מכל מקום, על כל אחד לדעת שישנם דברים טובים מאוד שניתן ללמוד בכל מקום.

במקום לומר, "בשטיבל פלוני מדברים באמצע התפילה, אז כנראה שזה לא כל כך גרוע". או "בבית הכנסת הוא מתפללים מהר, אז גם אני יכול להתפלל מהר", ובכך ללקט מכל מקום את כל הדברים הלא נכונים, עליך ללקט את דוקא הדברים הטובים מכולם - לכך הם נועדו.

אדם כזה יצליח בחיים. לכך נועדה מדת הקנאה. קנאה היא מלשון קנין, האדם צריך לקנא בדברים הטובים אותם הוא רואה, ובכך לקנות אותם. "מדוע היהודי הזה מתפלל שמונה עשרה כל כך ארוך, ולא אני?" "מדוע הוא הולך ללמוד בבית הכנסת בערב, ואילו אני מבזבז את הזמן?" על כל אחד לנסות לחטוף את כל הדברים הטובים שהוא רואה אצל אחרים.

שהקב"ה דורש מאתנו שלמות. שלמות המדות, שלמות של שליטה עצמית, ושלמות ההטבה לזולתנו. כל צורה של שלמות שיוכל האדם לחקות - עליו לחטוף. בכל פעם שהוא בא במגע עם אחרים, כאשר הוא רואה טוב בעולם, עליו לנסות להעתיק את הדבר הזה אל חיו. זוהי אחת מהתועלות העצומות בכך שיש בעם ישראל קהילות כה רבות ומגוונות.

מדור זה נתרם לע"נ:

לעלוי נשמת אמי מורתי מארסיל בת זכייה שרה ע"ה
נפטרה ג' מרחשוון ת.ג.צ.ב.ה.